

Uimhir Lárionaid

71

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2012–2013

Eolaíocht: Teastas Singil

Aonad 1 (Bitheolaíocht)

Ardsraith

[GSS12]

DÉ LUAIN 25 FEABHRA 2013, MAIDIN

AM

1 uair 15 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.

Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo. Freagair **gach ceann** de na **naoi** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 75 an marc iomlán don pháipéar seo.

Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa i gceist **4(a)** agus **8(a)**.

Don Scrúdaitheoir amháin

Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	

Marc
Iomlán

LEATHANACH BÁN

	Bláthanna dearga	Bláthanna bána
Líon	150	50

 [1]

(b) (i) Comhlánaigh an léaráid ghéiniteach thíos le toradh na crosála thuas a mhíniú.

		r
	Rr	

[2]

(ii) Comhlánaigh géinitíopaí agus feinitíopaí an tsleachta don chrosáil thuas.

géinitíopaí _____ R_r _____ [1]

feinitíopaí _____ **Dearg** _____ [1]

3 Sa ghrianghraf thíos, feictear léicean ag fás ar chrann.

Foinse: Príomhscrúdaitheoir

Is monatóir bitheach ar thruailliú é léicean mar ní fhásann cuid mhór de ach amháin san áit nach bhfuil mórán truailithe ann.

(a) Cad é a chiallaíonn an téarma ‘bitheach’?

 [1]

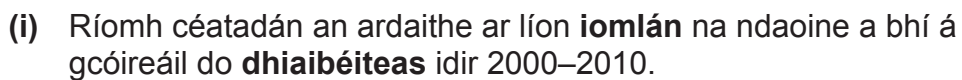
Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Sa cheist seo measúnófar caighdeán na cumarsáide scríofa, lena n-áirítear úsáid saintearmaí eolaíochta.

[6]

[6]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

_____ % [2]

(ii) Luaigh fáth **amháin** leis an mhéadú ar líon na ndaoine a bhfuil diaibéiteas **Chineál 2** orthu thar an tréimhse deich mbliana.

[1]

[1]

[1]

[1]

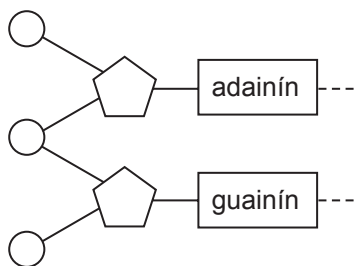
Buntáiste _____

Míbhuntáiste _____

_____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

6 (a) Léiríonn an léaráid thíos cuid de mhóilín DNA.

- (i) Comhlánaigh an léaráid le dhá dhual an DNA a léiriú. [2]

- (ii) Mínigh cad é atá i gceist le nádúr leithleach DNA an duine aonair.

[1]

- (b)** Is riocht é fiobróis chisteach (CF) a tharlaíonn mar gheall ar shóchán in aon ghéin amháin. Bíonn an sóchán seo ag 1 leanbh as gach 2500 leanbh.

Is féidir scagthástáil a dhéanamh ar an fhéatas don CF ach as siocair riosca beag (2%) go mbeadh cailleadh gine ann (go gcaillfí an leanbh), ní dhéantar de ghnáth é ach sa chás go síltear go bhfuil an riocht ann. Sa Ríocht Aontaithe, déantar gach leanbh nuabheirthe a thástáil don CF.

- (i) Bain úsáid as an fhaisnéis atá curtha ar fáil lena mhíniú ina iomláine cad chuige nach ndéantar scagthástáil ar gach aon fhéatas don fhiobróis chisteach.

[2]

- (ii) Luaigh buntáiste **amháin** a bhaineann le **gach leanbh nuabheirthe** a thástáil don fhiobrós chisteach.

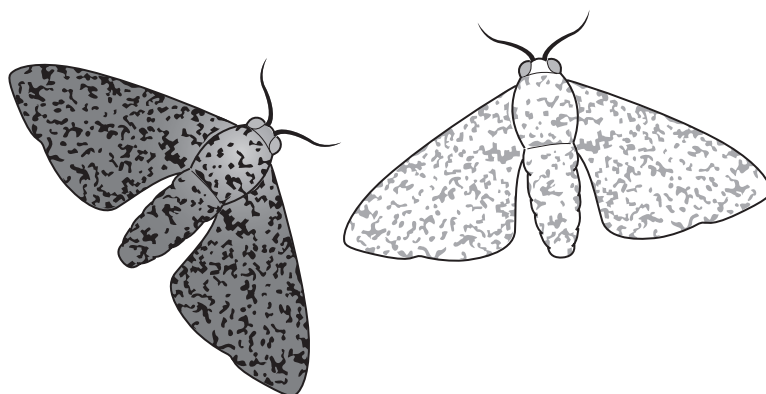
[1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

[3]

-
- [1]

[Tiontaigh an leathanach

Caitheann an dá chineál brocóige a lán ama ina luí ar stoic chrainn agus is minic a itheann na héin iad.

Sa tábla thíos, taispeántar an céatadán den dá chineál brocóige in dhá réigiún i Sasana sa bhliain 1950.

Réigiún	% brocóg	
	Cineál geal	Cineál dorcha
Dorset	96	4
Manchain	9	91

I Manchain, ar chathair mhór tionsclaíochta é, bhí na crainn dubh mar gheall ar thruailliú deataigh (súiche) sa bhliain 1950, ach is beag truailliú a bhí ann in Dorset, ceantar tuaithe nach raibh mórán tionsclaíochta ann.

(a) Cuir síos ar na torthaí sa tábla agus mínigh iad.

[3]

Sa cheist seo, measúnófar thú ar chaighdeán do scileanna cumarsáide, lena n-áirítear úsáid saintearmaí eolaíochta.

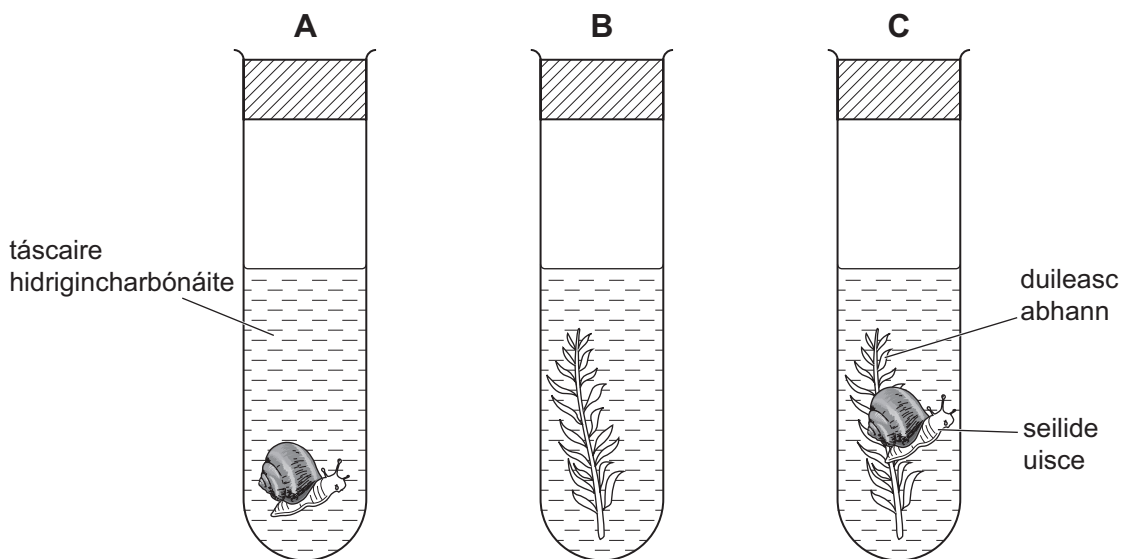
[6]

- Mínigh cad chuige a bhfuil sé tábhachtach leathnú an róislabhrais a theorannú.

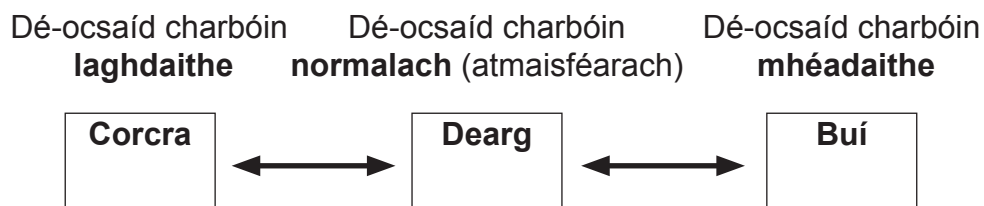
[3]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

- 9 (a) Léiríonn an léaráid thíos an gaireas a bhí in úsáid le malartú gás a fhiosrú in ainmhithe agus i bplandaí.

Athraíonn an táscaire hidrigincharbónáite dath le leibhéal na dé-ocsaíde carbóin a léiriú, mar a thaispeántar thíos:

Leagadh amach gach ceann de na promhadáin le táscaire normalach ag an tús agus fágadh faoin solas iad ar fheadh dhá uair an chloig.

- (i) Comhlánaigh an tábla thíos leis an dath i ngach promhadán a thaispeáint i ndiaidh dhá uair an chloig.

Promhadán	Dath an táscaire	
	Ag an tús	I ndiaidh dhá uair an chloig
A	dearg	
B	dearg	
C	dearg	

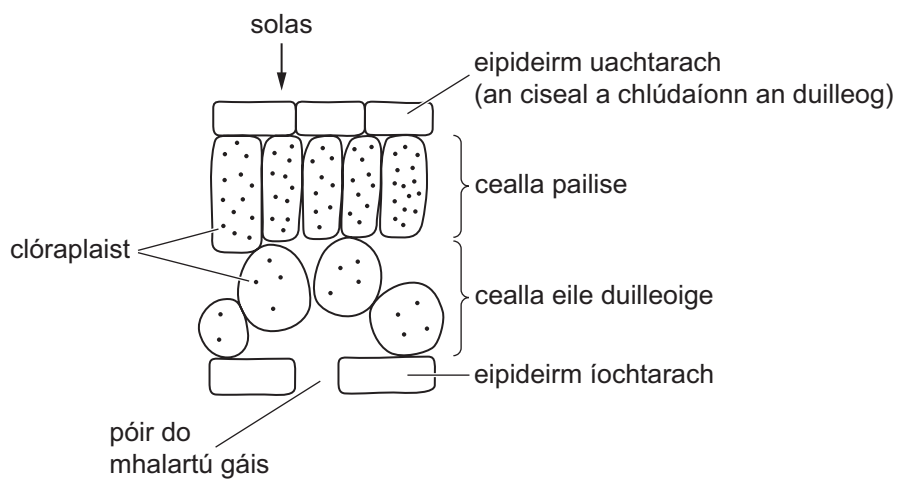
[2]

(ii) Tá plandaí agus ainmhithe idirspleách.

Luaigh **dhá** fháth a bhfuil plandaí riachtanach do bheatha ainmhithe.

[2]

Léiríonn an léaráid thíos gearradh trí dhuilleog.

(b) Bain úsáid as an léaráid le cur síos a dhéanamh ar **dhá** dhóigh ina bhfuil cealla pailise oiriúnaithe le ráta na fótaisintéise a uasmhéadú.

[2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

- (c) Cuir síos ar an téarma fótatrópacht agus mínigh cad é mar a théann sí i bhfeidhm ar fhás plandaí.

[3]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.